

Felmérés a hátrányos helyzetű tehetségek segítéséhez az EFOP-3.2.1 Tehetségek Magyarországa kiemelt projekt keretében megvalósult programok és a rendelkezésre álló háttéranyagok, valamint egyedi tutorfelmérés alapján

Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége (Matehetsz)

2021

Tartalomjegyzék

I.	Összegezés.....	3
II.	Tematikus kivonat a Matehetsz 2020. évi közvélemény-kutatásából.....	5
III.	Szakmai konzultáció Matehetsz tutor szakemberekkel	9
IV.	Egyéni tanácsadás „mini projekt” tapasztalatai	11
V.	Tutori tapasztalatok disszeminációja	13
VI.	Kérdőíves elemző kutatás a hátrányos helyzetű térségben dolgozó tutorok körében.....	16
VII.	MELLÉKLET- Kérdőív a VI. pontban tárgyalt elemzéshez:	30

I. Összegezés

A Matehetsz tehetségsegítő tehetségtámogató feladatai körében sok esetben kerül közvetlenül kapcsolatba hátrányos területi, vagy személyi feltételekkel rendelkező tehetségigéretekkel. A jelen felmérésben a meglévő tapasztalatok, adatok, valamint a tutor hálózatban végzett eseti kérdőíves felmérés elemzésére került sor.

A rendelkezésre álló adatok a Matehetsz 2020 évi közvélemény kutatására, az EFOP 3.2.1 Tehetségek Magyarország program keretében megvalósult Tutor Program szakmai és disszeminációs eredményeire, továbbá a hátrányos helyzetű célcsoport bevonásával megvalósuló „Mini Pilot” program tapasztalataira támaszkodva kerültek elemzésre. A Matehetsz 2021 júliusában egy, közvetlenül a hátrányos helyzetű fiatalok tutorálására fókuszáló kérdőíves felmérést végzett el annak érdekében, hogy teljes körű legyen a rendelkezésre álló adathalmaz. 2021 szeptemberében további – a tehetségpont hálózatban végzett – felmérés indul el a tehetségtámogató szolgáltatások igényeinek felmérésére a hátrányos helyzetű gyerekek tehetséggondozása érdekében.

A jelen elemzés kapcsán, a rendelkezésre álló adatok alapján az alábbi közvetlen következtetéseket tudjuk levonni a hátrányos helyzetűek tehetségsegítését és tehetséggondozását illetően:

A megfogalmazott tapasztalatok megerősítik azt, hogy szakmai szempontból a legfontosabb, hogy bizalmi kapcsolat alakuljon ki a hátrányos helyzetű tehetséges fiatallal és környezetével, folyamatosan jelen legyen a támogató a család életében. Az egyedi tehetségsegítést végző segítő személy kitartó legyen, és magasan képzett, legyen felkészült a speciális egyedi helyzetek megfelelő kezelésére. A hátrányos helyzetű fiatalok számára a tehetségsegítő folyamatokat széles körben, tervezetten, és egyéni igények mentén szükséges folytatni. Mindenképpen elengedhetetlen a magas szakmai, pedagógiai kvalitásokkal rendelkező, és hátrányos helyzetűekkel való foglalkozásban jártas, egymással együttműködésben dolgozó szakemberek bevonása.

A Matehetsz által beindított Tutor Programban résztvevő tutorok évek óta aktívan végeznek tehetség segítői munkát az ország legelmaradottabb térségeiben is, elmondható, hogy kivételes kitartással és küldetéstudattal bírnak, amihez a Matehetsz minden szakmai és

technikai támogatást biztosít. A továbbiakban kifejezetten a hátrányos helyzetű gyerekek, tanulók támogatására, fejlesztésére és tehetségsegítésére tervezett Tutor + Program is lehetőséget ad majd.

Továbbra is alátámasztottnak gondoljuk mind a Matehetsz közvéleménykutatása, mind a szakmai munka során szerzett tapasztalatok, és felmérések alapján azt, hogy a család, a közvetlen környezet támogatása, bevonása elengedhetetlen. Érzékenyíteni és támogatni szükséges a tutoráltak közvetlen környezetében lévőket, családot, kortársakat annak érdekében, hogy elfogadók, befogadók, és támogatók legyenek az érintett tehetségekkel kapcsolatosan.

Fontos a családok (szülők, gyámok, testvérek, stb.) érzékenyítése, de elengedhetetlen a tehetségsegítő szolgáltatásokhoz kapcsolódó pontos és közvetlen információáramlás, valamint a tehetségsegítő szolgáltatások széles körű (pl.: egyéni tanácsadás, táboroztatás, ösztöndíj, csoportos kortárs programok, tutor és/vagy mentor, önismeret és önmenedzsment, stb.) lefedő és arányos biztosítása az ország egész területén.

A tehetségek felismerését követően azok gondozása, folyamatos fejlesztése koncentrált anyagi ráfordításokkal jár. Még akár a jobb (a mindennapi élet szempontjából nem nélkülöző) körülmények között élő nagycsaládok esetében sem feltétlenül biztosított annak lehetősége, hogy minden tehetséges gyermek eljusson ahova szükséges, és megkapja azokat a támogató lehetőségeket, szolgáltatásokat, amire szüksége van tehetsége kibontakoztatásához. A civil szerveződések, tehetséghálozaton keresztül eljuttatott helybeni tehetségszolgáltatások, vagy az ösztöndíj támogatás az egyik lehetséges formája annak, hogy oda és arra jusson a támogatás, ahol a tehetséges gyerekeknek közvetlenül szükségük van rá.

A tematikus tehetségterületi előrelépés az intézményen kívüli tehetséggondozás területén, és a befogadó környezeti háttér biztosítása együttesen nagyon fontos annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű és motivált tehetséges tanulók bent maradjanak a köznevelés, vagy a szakképzés intézményrendszerében, biztosítva ezzel a lemorzsolódás, valamint a szakképzetlenség és végzettség nélküli iskolaelhagyás számának csökkentését.

Az elemzés alapján elmondható, hogy a hátrányos helyzetű tehetséges gyerekek támogató segítséggel olyan pályára kerülhetnek, amely alapján a magyar társadalom mások számára is példamutató, és hasznos tagjának érezheti magát.

A Matehetsz részéről megvalósult szakmai programok kapcsán tapasztalat a hátrányos helyzetű tehetség ígéreték bevonási lehetőségeiről és az ellátandó feladatokról

II. Tematikus kivonat a Matehetsz 2020. évi közvélemény-kutatásából

Javuló tendenciák a hazai tehetséggondozásban - a Matehetsz közvélemény-kutatása (Tematikus kivonat figyelemmel a hátrányos helyzetet érintő közvetett információkra)

A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége az EFOP-3.2.1 Tehetségek Magyarországa kiemelt projekt keretében 2020-ban elvégzett országos reprezentatív közvélemény-kutatásában 1000 fő 18–59 éves felnőtt és 160 fő 16–19 éves fiatal vett részt, akik véleményét online megkérdezéssel ismertük meg. A közvéleménykutatás tartalmilag nem közvetlenül érintette a hátrányos helyzetre vonatkozó kérdéskört, azonban közvetett információk rendelkezésre állnak a felmérés adatai alapján. Az alábbiakban adatelemzéshez kapcsolódó megállapításokkal kívánjuk alátámasztani a hátrányos helyzetű tehetségek segítéséhez támogatást nyújtó szolgáltatások szükségességét.

„Továbbra is megtérülő befektetés a tehetségek támogatása: a válaszadók 70,2%-a véli úgy, hogy a tehetséges emberek növelik Magyarország hírnevét, 61,3%-uk szerint pedig ők az ország sikerének a motorjai” – derül ki a 2020 évi friss felmérésből, amely országos reprezentatív mintán vizsgálta, hogyan gondolkodunk mi, magyarok a tehetségről.

Hátrányos helyzetű fiatal tehetségek bevonása szempontú értelmező elemzés

1. Matehetsz közvéleménykutatás 16-19 év kor közötti célcsoportban

A fiatalok körében is derülátóbb hozzáállás figyelhető meg a magyarországi környezet megítélésében a 2015-ös évhez képest: 2020-ban már csak a megkérdezettek 35,6%-a ért egyet azzal, hogy a magyar környezet visszahúzza a tehetséget (2015: 45%). Véleményünk szerint a javuló tendencia mögött a tehetségsegítő szolgáltatások szélesebb köre, és azok rendszerbe épülése, napi szintű elfogadtatása áll.

A felnőttek is optimistábbak lettek e tekintetben: a tehetség kibontakozásának legfőbb gátját ugyan még mindig az anyagi lehetőségek szűkösségében látják, de már jóval kisebb mértékű

ez a vélekedés, vagyis hogy a magyarországi tehetségek jelentős része ezen okok miatt kallódik el (2015: 90%; 2020: 77%). A válaszadók több mint fele (57%) pedig úgy gondolja, a tehetségek kibontakozásának meghatározó oka egyszerűen az, hogy a tehetség rejtve marad. A fiatal megkérdezettek ezen a területen szintén az anyagiak hiányát említik első helyen (72,5%), ám különösen elgondolkodtató adat, hogy szerintük a tehetségek előre haladásának másik legfontosabb akadálya az önbizalomhiány (65,6%). Mindkét korcsoport esetében látható, hogy az anyagi szükség, az esetleges anyagi hátrány gátja lehet a tehetség kibontakoztatásának. Figyelemre méltó az is, hogy a hátrányosabb területeken, a szolgáltatásokban fehér foltot mutató térségekben valószínűleg kevésbé ismerik fel, mérik, és kapnak támogatást a tehetségigéretet, vagy az általuk megszokott lemaradó közeg miatt az önbizalmuk is alacsonyabb az átlagnál, így rejtve maradhatnak.

A válaszadók felmérése terület/régió szerint:

Észak-Magyarország 10,0%

Észak-Alföld 17,5%

Dél-Alföld 15,0%

Közép-Magyarország 24,4%

Közép-Dunántúl 9,4%

Nyugat-Dunántúl 8,8%

Dél-Dunántúl 15,0%

Zölddel jelölve a korábban kiemelten HH régiók.

Az érintett HH régiók, és az ott élő válaszadók aránya is 40% körüli.

Jövedelmi háttér lakóhely vagy régió szerint, ahogy a megkérdezettek megítélik

Jelentősen átlag alatti 2,5%

Átlag alatti 11,3%

Átlagos 63,8%

Átlag feletti 13,1%

Jelentősen átlag feletti 1,3%

Nem tudja, nem válaszol 8,1%

Konkluziók a közvéleménykutatás ezen felmérésének adatai alapján:

Látható, hogy 13,8% gondolja úgy a nem nyilatkozókon túl a megkérdezetteknek, hogy a jövedelme arra, hogy tehetséges gyermeket neveljen, támogasson, nem éri el a megfelelő szintet. Ez jelentheti azt is, hogy amennyiben felismerik a gyermekek tehetségét, akkor sincs rá mód, hogy annak kibontakoztatása, a plusz lehetőségek biztosítása megoldott legyen külső beavatkozás nélkül.

További szempont, hogy a tehetség elkallódásának fő okaként az anyagi okokat jelölték meg a válaszadók. Ahogy a fentiekben is látszik, az anyagiak, vagy más elérhető támogatások hiányában sok esetben nincs lehetőség a tehetség kiemelésére, gondozására.

A tehetséges gyerekekkel szembeni elvárás a társadalmi részvétel, többek között a hátrányos helyzetűek támogatása is. Ezek alapján figyelemmel kell lenni arra a tényre, hogy aki önmaga is hátrányos családi vagy területi hátránnyal küzd, nem feltétlen lesz képes példamutatásra a hátrányos helyzetűek támogatása terén amennyiben nem kap segítséget rá fókuszáló szakember bevonása nélkül.

A 16-19 éves korosztály a tehetsége felismerését, és aztán a kibontakoztatás támogatását első sorban a szüleiktől várja, ami mindenképpen figyelembe veendő tényező a különböző okokból hátrányos helyzetű családokra vetítve. A szülő támogatása, vagy szerepének részbeni kiváltása közvetlen tehetségtámogató tényező lehet.

2. MATEHETSZ KÖZVÉLEMÉNYKUTATÁS 18-59 ÉV KOR KÖZÖTTI CÉLCSOORTBAN

A válaszadók közel 4-e, azaz 25%-a vallotta úgy, hogy tehetséges gyermeket nevel, ehhez képest a válaszadók közel 30%-a átlag alatti jövedelemmel rendelkezik. 50% fölötti arányban jelezték még azt, hogy rejtve marad a tehetsége, illetve hogy a környezet visszahúzza a tehetségeket.

A válaszadók felmérés terület/régió szerint

Közép-Magyarország 30,1%

Észak-Magyarország 11,7%

Észak-Alföld 15,0%

Dél-Alföld 12,8%

Közép-Dunántúl 11,0%

Nyugat-Dunántúl 10,1%

Dél-Dunántúl 9,3%

Zölddel jelölve a korábban kiemelten HH régiók.

Az érintett HH régiók, és az ott élő válaszadók aránya is 40% körüli.

Jövedelmi háttér lakóhely vagy régió szerint, ahogy a megkérdezettek megítélik

Jelentősen átlag alatti 7,6%

Átlag alatti 22,6%

Átlagos 50,8%

Átlag feletti 10,8%

Jelentősen átlag feletti 1,4%

Nem tudja, nem válaszol 6,8%

Konklúzió a közvéleménykutatás ezen felmérésének alapján adatai alapján:

A válaszadók demográfiai háttérelmzése azt mutatta, hogy a nők, a fiatalok, a kisebb települések lakói, és az alapfokú végzettségűek (ezáltal azok, akik több eséllyel kerülnek a hátrányos helyzetűek közé az alacsony végzettség és így a kevés munkalehetőség miatt), valamint azok, akik tehetségesnek tartják saját gyermeküket, átlag feletti arányokat adtak meg azzal kapcsolatban, hogy a magyar társadalmon belül mekkora a tehetséges emberek aránya. Véleményünk szerint a tehetség kiemelkedőnek tartott volumenében a hátrányok közül való kitörési lehetőség is felfedezhető ez által, mégsem értettek egyet a válaszadók, hogy a tehetséges embert feltétlenül anyagilag jobban elismerik. Felmerülhet a kérdés, hogy vajon megbecsülendő-e a tehetség, érdemes –e ezzel foglalkozni, megéri –e a befektetett munka és anyagi támogatás? A tehetség elkallódásának anyagi okait átlag feletti arányban emelték ki a válaszadók. Kiemelték azt is, hogy nincs elérhető távolságban tehetségsegítő szolgáltatás, vagy fejlesztés, ami mindenképpen beavatkozást igényel a tehetségsszolgáltatások hálózatában. A szolgáltatások körében leginkább fontosnak a tehetségfelmérési lehetőségeket, az informálódás lehetőségét, a pályázati lehetőségeket és a szakkörök, tanfolyamok finanszírozását jelezték a válaszadók.

3. Összehasonlító elemzés 2015-2020 adatai alapján

Arra vonatkozó kérdésre, hogy a tehetséges gyermeket a családok vagy a környezetük miért nem támogatta, miért nem kerestek segítséget a tehetség kibontakoztatásához a legmagasabb arányú válasz az volt, hogy nem tudták, hogy ebben lehet segítséget kérni és kapni, illetve, hogy nem engedhették meg maguknak. Ez utal az információk fehér foltokhoz való eljutásának hiányára, de egyben a családok anyagi hátrányos helyzetére is. Arra a kérdésre, hogy elérhetőbbek-e a korábbi évekhez képest a lehetőségek, van e több támogatás nem kaptunk megnyugtató visszajelzést. Véleményünk szerint ezen a területen mindenképpen további beavatkozás szükséges.

Összességében elmondható, hogy a 2020 évi közvéleménykutatás adatai alapján a válaszadók továbbra is örömmel veszik a tehetség felismerésének és gondozásának valamennyi tevékenységi formáját – a tehetségfelmérési, az informálódási és a pályázati lehetőségektől a szakkörök, tanfolyamok finanszírozásán, valamint a szaktanácsadáson keresztül a táborok vagy a szereplési lehetőségek megteremtéséig egyaránt. Az is elmondható, hogy a támogatások hiányában úgy vélik, hogy sok tehetséges, de egyben hátrányos helyzetű gyerek tehetsége elvész.

További részletek: <https://tehetseg.hu/aktualis/javulo-tendenciak-hazai-tehetseggondozasban-matehetsz-kozvelemen-y-kutatasa>

III. Szakmai konzultáció Matehetsz tutor szakemberekkel

A Matehetsz által tutoroknak szervezett tematikus esetmegbeszélésen a szakembereinkkel kiemelten foglalkoztunk a hátrányos helyzetű fiatalok támogatásával, tehetségsegítésével. Az elmúlt négy év tapasztalatait a hátrányos helyzetű tutoráltakkal végzett közös munkáról hosszasan összegeztük, annak nehézségeit, és sikereit is átbeszéltük. Az eseményen az észrevételeket, problémákat igyekeztük átfordítani javaslatokra.

Jellemzően a fiatalok kommunikációs, önismereti problémákkal küzdenek, koruknál (családi helyzetük miatt is) lényegesen érettebbek, de mégsem önállóak. A legnehezebb feladat a tutorok számára a bizalmi kapcsolat kialakítása már a program legelején, hiszen nagyon nem bíznak senkiben sem a gyerekek, sem a szülők. A szülők, a család, legalább annyira igénylik a segítséget mint a tutorált fiatal. Nagyon sok esetben jellemző a szülői támogatottság hiánya, sok helyen a szülő is nagyon kiforratlan, éretlen személyiség. Jelentős a szülők befolyása a fiatalok felett, nehezen engedik el kicsit távolabbi programra, vidéki iskolába, ezáltal a fiatal fejlődési lehetőségei sok esetben rendkívül korlátozottak a közvetlen környezetükben.

Szintén kiemelendő, lényeges tapasztalat, hogy a folyamatos segítség, jelenlét a család életében nagyon meghatározó, enélkül a bizalom nem tud és nem is fog kialakulni. A családnak látnia kell, hogy a segítő kollégák nem villanásnyi jót ígérnek, hanem a közös fejlődést, a lehetőséget a változásra. Ha az együttműködés a családdal mégsem tud megszületni, abban az esetben a legnagyobb segítséggel sem tud a fiatal élni, hiszen visszahúzza a környezete.

A programba való beválogatásnak, pályázati lehetőségnek is megfontoltan kell majd zajlania, hiszen nem valószínű, igen ritka eset, ha a hátrányos helyzetű fiatal támogatás nélkül egyáltalán megtalál egy tehetséggondozó programot, és lehetősége is adódik a jelentkezésre.

Egybehangzó javaslat, hogy a tutorok keressék meg a tehetséges fiatalot, annak családját, és segítsék a tehetségsegítő szolgáltatások megtalálását, támogassák az esetleges pályázati folyamatokat. Szintén tanácsként került megfogalmazásra a tutorok részéről, hogy erőforrás függvényében a Matehetsz munkatársak személyes bemutatkozási lehetőséget biztosítsanak a hátrányos helyzetű fiataloknak, mely beszélgetés a fiatal lakóhelyén, vagy annak közelében történjen. Fontos lépés lehet a bizalom megteremtésében a családdal, hogy tapasztalhassák, a Matehetsz nemcsak egy segítő szervezet a fővárosban, hanem a szakemberei és munkatársai elérhetőek közvetlenül, személyesen is.

Mivel a tutor elsődleges feladata a fiatal lehetőségeinek felkutatása, a megvalósításban való támogatása, a családdal kapcsolatos közös munkában további szakemberek bevonása is ideális lenne. A tutorok véleménye szerint hatékonyabb lenne a munkájuk, ha szervezetten működhetnének együtt segítő munkatársakkal (pl.: pszichológus, családkonzulens, szociális munkás, stb.)

A tutori eszköztár kapcsán az a tapasztalat, hogy az egyéni foglalkozás hatékonyabb a hátrányos helyzetű fiatalok esetében, mint a csoportos, viszont ha egyénileg odafigyelést kapnak a gyerekek, akkor csoportban is könnyebben beintegrálódnak. A tapasztalatok és az igények alapján látható, hogy a tutoráltak számára könnyebb és kezelhetőbb, ha tartozhat egy szervezethez vagy közösséghez, és ha egy szervezet támogatja minden tekintetben (pl.: fejlesztések, ösztöndíj, tábor, stb.).

A hátrányos helyzetű fiatalok informatikai ellátottsága is rendkívül korlátozott, így elmondható, hogy az elmúlt pandémiás időszak igazi „on-line vesztesei” is egyben. Bár a Matehetsz ösztöndíj pályázatai sok mindenre adtak lehetőséget, és elkészítésében a tutorok is aktívan részt vettek, sajnos sok esetben ez mégsem volt elegendő ahhoz, hogy az elnyert támogatás valóban úgy hasznosuljon (akár egy tablet beszerzésre), hogy az a fiatal fejlődését közvetlenül, további segítség bevonása nélkül szolgálja.

Felmerült problémakör még a hátrányos helyzetű gyerekek esetében nemcsak az igényelt tehetségsegítő szolgáltatás megtalálása, vagy az ösztöndíj pályázat megfogalmazása, és határidőre való beküldése, hanem olyan problémák is rendszeresen gondot okoznak, vagy megnehezítik a folyamatot, hogy a családnak nincs bankszámlája, vagy oly mértékű tartozása keletkezett a múltban, hogy amennyiben utalás kerül a számlaszámra, azonnal letiltásra kerül a hatóságok által. A tutorok javaslata mentén tehát az is megfontolandó, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok számára egyedi ösztöndíj szabályzat kerüljön kialakításra a korábbi tapasztalatok, egyedi és akár eseti igények figyelembe vételével.

További részletek: <https://tehetseg.hu/tutorhalozat>

IV. Egyéni tanácsadás „mini projekt” tapasztalatai

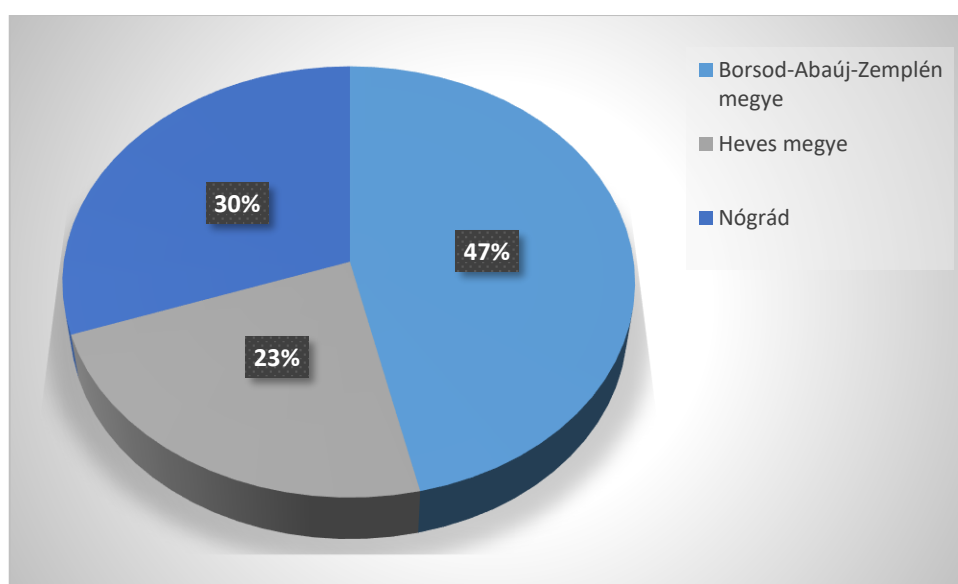
A „mini projekt” egy – a következő projekt időszak szakmai tevékenységét is segítő – hátrányos helyzetű célcsoportot bevonó szakmai program volt, amelynek célja első sorban olyan tapasztalatok szerzése volt, amelyek lehetőséget biztosítanak a speciális célcsoport bevonására nagyobb volumenben is. A „mini projekt” szakmai küldetése tehát az volt, hogy a hátrányos helyzetű tehetséges tanulók egyenlő hozzáférését biztosítsa a megfelelő színvonalú és elérhető szolgáltatások terén, továbbá hogy a Matehetsz szakmai és tehetségterületi

beavatkozási tapasztalattal rendelkezzen az ország hátrányos helyzetű térségeiben és településein élő, vagy tanuló tehetségígéretekéről.

A Matehetsz az EFOP 3.2.1 Tehetségek Magyarországa című kiemelt projekt megvalósítási időszakában Magyarország konvergencia régióinak három legelmaradottabb megyéjében tehetséges hátrányos helyzetű fiatalok számára egyéni tanácsadást, valamint kapcsolódó ösztöndíj lehetőséget biztosított meghatározott szakmai keretek között. A projekt közvetlen célcsoportja volt a hátrányos helyzetű térségekben, településeken élő, vagy tanuló fiatalok.

A „mini pilot” program közel 3 hónapos folyamatos szakmai fejlesztést és ösztöndíj támogatáshoz kapcsolódó szakmai megvalósítást jelentett.

A pilot program – tekintettel a kedvezményezett besorolású megyei és településszintű hatályos jogszabályi környezetre - közvetlen célcsoportját a leghátrányosabb három - Heves, Nógrád, Borsod-Abaúj-Zemplén - megyében élő, vagy tanuló hátrányos helyzetű 13-17 éves (születési év 2002 – 2007) tehetségígéretek körébe sorolta, olyan tanulók vonatkozásában, akik az előző évek során a Tehetségek Magyarországa kiemelt projekt valamely programjában részt vettek, vagy jelen projekt keretében kerültek a Matehetsz látókörébe. A közvetlen célcsoport résztvevő ezen felül a bevont szakértők által ajánlással javasolt, a fenti feltételeknek megfelelő tanuló, fiatal lehetett. A programba 56 ajánlott, és kiválasztott tehetséges, hátrányos helyzetű fiatal került be. Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből 26 fő, Nógrád megyéből 17 fő, Heves megyéből 13 fő, melynek arányait az alábbi diagram mutatja.

IV./1. diagram

A közel 600 óra egyéni tanácsadás lebonyolítására a Matehetsz szakértői közül kértünk fel több mint 30 pedagógust, pszichológust, illetve mentálhigiénés szakembereket, akik az érintett megyében élnek, hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkoznak, jól ismerik azok életkörülményeit, lehetőségeit illetve korlátjait, biztosítva ezzel a szakértelmet, és az akár napi szintű közvetlen jelenlétet is. Az egyéni tanácsadás legfontosabb célja - a hátrányos helyzetű fiatalok számára segítő beszélgetések által - a tehetségigéretnek lehetőségeinek felmérése. Az egyéni tanácsadáson részt vevő tanulók, fiatalok első sorban életvezetési, és érdeklődési területi felmérésen és tanácsadáson vettek részt, amelynek célja a hátrányos helyzetből adódó lemaradások alapján adódó kompenzációs és fejlesztési lehetőségek biztosítása és ajánlása volt, figyelemmel az érintett tehetségterületre és a bevont gyerekek korára is.

A "mini projekt" tapasztalatai jól mutatták, hogy a hátrányos helyzetű gyerekekkel közvetlenül és egyénileg szükséges foglalkozni, olyan szakmai paraméterek mentén, amely sűríti elsősorban az önmenedzsmet, a pályaorientációt, és a tematikus tehetségterületi fejlesztések területeit annak érdekében, hogy komplex felzárkóztatás és fejlesztés történhessen.

V. Tutori tapasztalatok disszeminációja

Az EFOP 3.2.1 Tehetségek Magyarországa kiemelt projekt disszeminációs szakmai feladatainak körében a Matehetsz felkérte a korábban bevont, magas szakmai kvalitásokkal rendelkező tutorokat, hogy nyolc, a projekt szakmai vezetője által megfogalmazott kérdés segítségével összegezzék a Tutor Program tapasztalatait, figyelemmel az egyedi lehetőségekre is. A pályázati felhívásra 54 tutor nyújtotta be munkáját, melynek egy része foglalkozott a hátrányos helyzetű fiatalok tehetségsegítési folyamatával is.

A beadott pályamunkák alapján néhány tutori tapasztalatot idézünk, amelyek választ adhatnak a szükséges további feladatok tervezésére is:

„Ennek az lett a következménye, hogy sok esetben kudarcba fulladtak az erőfeszítéseim. Például a szülő nem volt együttműködő, a tanuló kizárta magát a hiányzásai, vagy tantárgyi

bukások miatt. Vagy annak ellenére, hogy minden kollégának könyörögtem, hogy adjon még egy esélyt a javításra, leegyeztettem kihez mikor mehet javítani, nem ment el a megbeszélte időpontokban.”

Tulajdonképpen a megfogalmazott tapasztalatok megerősítik az eddig leírtakat, miszerint a legfontosabb, hogy bizalmi kapcsolatot alakítsunk ki a fiatal környezetével, folyamatosan jelen legyünk a család életében, a kolléga kitartó legyen és képzett a speciális helyzetek megfelelő kezelésére.

„A csoporttalálkozók – az én tapasztalataim alapján - akkor voltak nagyon nehezen megoldhatók, ha nagyon hátrányos helyzetű gyerekek voltak a csoportban. Ők nem tudták az utazást vállalni. A szülők hihetetlenül féltették őket, és – nekem meglepő módon – a 14-15 éves gyerekeket nem engedték el busszal egyedül a 15 km-re lévő Miskolcra, még akkor sem, ha megígértem, hogy ott várom őket, és együtt megyünk a találkozó színhelyére.”

Látható, hogy az ismeretek hiánya, a világban való eligazodás minimális lehetőségei még a támogató környezet ellenére sem segítik a hátrányos helyzetű családokat, gyerekeket, valamint azok az esetleges anyagi hiányosságok, amelyek a minimális lehetőségeket sem tudják biztosítani hátravetik a már felismert tehetségek fejleszthetőségét is.

„Az ország északi részén, egy hátrányos helyzetű régióban nagyon nagy segítséget jelentett az ösztöndíj program is. Fontos anyagi téren, hiszen hozzájutottak számukra fontos eszközökhöz, fejlesztésekhez, de erkölcsi szerepe is jelentős volt. Látták, hogy a tehetségüket mások is elismerik, ez fontos érték, és kibontakoztatása elismeréssel jár.”

A tehetségek felismerését követően azok gondozása, folyamatos fejlesztése magas anyagi ráfordításokkal jár. Még akár a jobb körülmények között élő nagycsaládok esetében sem feltétlenül biztosított annak lehetősége, hogy minden tehetséges gyermek eljusson ahova szükséges, és megkapja azokat a támogató lehetőségeket, szolgáltatásokat, amire szüksége van tehetsége kibontakoztatásához. Az ösztöndíj támogatás az egyik lehetséges formája annak, hogy oda és arra jusson a támogatás, ahol közvetlenül szükség van rá.

„A mi intézményünk tanulói 90%-ban halmozottan hátrányos helyzetű, roma származású tanulók, akik esetében még inkább nehezíti a tehetség-felismerést és tehetséggondozást, hogy nem áll mögöttük támogató család és a család nem tartja értéknek sem a tudást, sem a

képességeket. Ennek ellenére, én nem adom fel, hiszen, ha csak egy diáknál elérek valamit, már az is nagy eredmény.”

Továbbra is alátámasztottnak gondoljuk mind a Matehetsz közvéleménykutatása, mind a szakmai munka során szerzett tapasztalatok alapján azt, hogy a család, a közvetlen környezet támogatása, bevonása elengedhetetlen. Érzékenyíteni és támogatni szükséges a tutoráltak közvetlen környezetében lévőket, családot, kortársakat annak érdekében, hogy elfogadók, befogadók, és támogatók legyenek a tehetségekkel kapcsolatosan.

„A halmozottan hátrányos helyzetű diákom viszont eléggé elszigetelődött a többi tutorált diáktól is. Nem voltak hajlandók utazni a nyári szünetben sem, hogy találkozni tudjunk, s elzárkóztak az online csoporttalálkozó lehetőségétől is. Ennek okát keresve azt gondolom, hogy kommunikációs képességeik ezeknek a diákoknak gyengébbek voltak, mint a többségnek s talán ez bizonytalanította őket el. Ezekkel a diákokkal az egyéni beszélgetések is nehézkesek és vontatottak voltak. Nagyon nehezen nyíltak meg bármilyen témát, filmet, online tesztet ajánlottam, olvasnivalót nyelvtanuláshoz segédleteket, online feladatokat vagy személyes segítséget. Az online személyes találkozások esetében is többnyire kamera nélkül beszélgettünk vagy telefonon én hívtam őket, mert arra hivatkoztak, hogy nem jó a kamera a telefonjukon.”

A fenti tutori beszámolóban egy új javaslat is megjelent: ha esetleg támogató is a családi környezet, előfordulhat, hogy a fiatal az elmaradott kommunikációs készségei miatt válik bizonytalanná, ezért is fontos, hogy a Tutor Programban elérhető a tutoráltak számára többek között az úgynevezett „önismereti hétvége” program, mely foglalkozás-sorozaton nemcsak a kommunikációs terület, de az önismeret és az együttműködés is fejleszthető.

Látható, hogy a hátrányos helyzetű fiatalok számára a tehetségsegítő folyamatokat széles körben, tervezetten, és egyéni igények mentén szükséges folytatni. Mindenképpen elengedhetetlen a magas szakmai kvalitásokkal rendelkező, és hátrányos helyzetűekkel való foglalkozásban jártas szakemberek bevonása. A Matehetsz által beindított Tutor Programban résztvevők évek óta aktívan végeznek tehetség segítői munkát az ország legelmaradottabb térségeiben is, elmondható, hogy kivételes kitartással és küldetéstudattal bírnak, amihez a Matehetsz minden szakmai és technikai támogatást biztosít. A továbbiakban a kifejezetten a

hátrányos helyzetű gyerekek, tanulók támogatására, fejlesztésére és tehetségsegítésére beindított Tutor + Program is lehetőséget ad majd.

VI. Kérdőíves elemző kutatás a hátrányos helyzetű térségben dolgozó tutorok körében

„A tutoráltak és a tutorok együttműködése a hagyományos iskolarendszerhez képest szokatlan, hiszen nem hierarchikus, hanem partneri kapcsolatra törekszik. Az együttműködés nem kötelezettség, hanem egy lehetőség, amellyel élhetnek a programban részt vevő diákok. Külső motiváció helyett a belső motivációra épít és egy megelőlegezett bizalmat igényel mindkét fél irányából. A tutorálási folyamat során nem standard programot követünk, nem egyenes vonalú a fejlesztés íve, hanem személyre szabva történik a közös munka, figyelembe véve az adott tutorált aktuális élethelyzetét.”

Az elemzésünket, melyben a hátrányos helyzetű térségekben élő tanulók tehetséggondozásával kapcsolatos információkra helyezük a hangsúlyt, a fenti gondolatsorral kezdjük. A megfogalmazás egy olyan tutor kollégától származik, aki a vállalt szakmai feladatot és egyben küldetést hátrányos helyzetű térségben végezte.

Sok esetben a tehetség kibontakozásának útját olyan falak akadályozzák, melyet nem lehet ledönteni a tehetséggondozás hagyományos eszközeivel, úgymint önbizalom növelése, stresszoldás, önismereti foglalkozások, melyek előre visznek, hanem amelyhez felnőtt szakember sorsfordító közreműködése hatványozottabban szükséges.

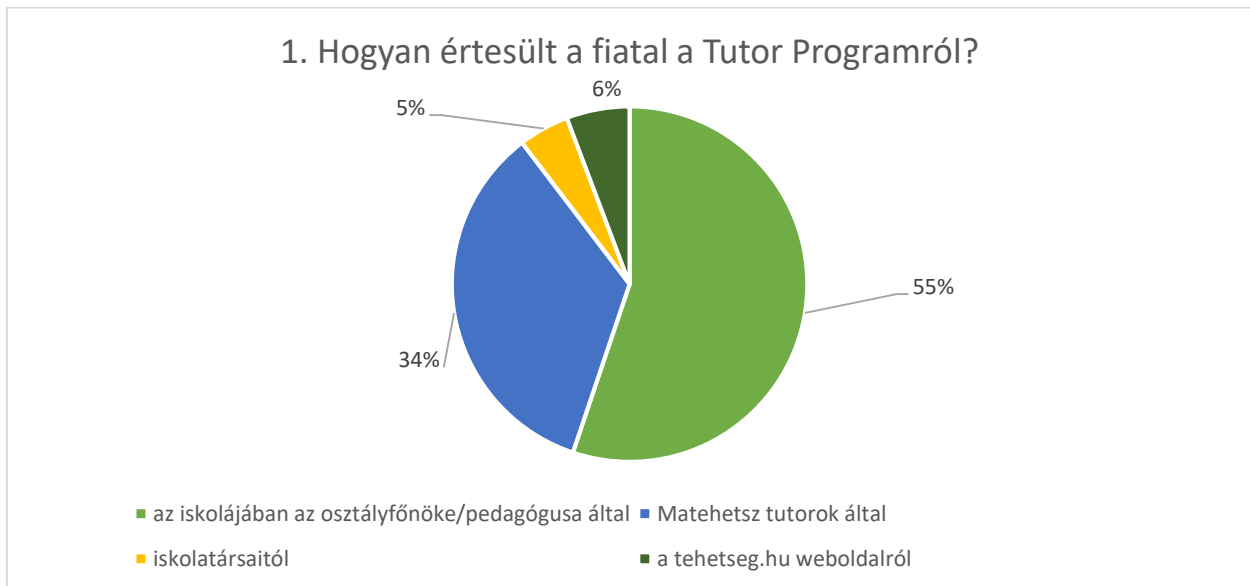
Az országban tutorként dolgozó tehetségsegítő szakembereinket 13 kérdéses kérdőív formájában kérdeztük kutatásunk során, melynek célja, hogy a mért adatokkal alátámaszthassuk és kiemelhessük a legfontosabb irányokat, hatásokat, elért eredményeket.

Az odafigyelésnek nagy a tétje, a tutor szerepe már-már túlmutat a hivatalosan tutor szerepként megfogalmazottakon. Szélsőséges eset, de a kérdőívben feltett kérdésre, hogy „Mi jelentette a tutornak a legnagyobb kihívást egy hátrányos helyzetű fiatal tutorálásában?” az alábbi válasz érkezett: *„Szülő nincs, csak gyám. Nincs bankszámla, sem internet. Velem kötöttek szerződést az ösztöndíjra, hivatalos ügyeit én intéztem.”*

A tutor a tehetségigéret segítője, támogatója, tehetség útjának irányítója, mai szóhasználatlaltal „menedzsere”. A megkérdezettek ebben a szerepükben adnak választ a feltett kérdésekre, szakmai tapasztalataik alapján. Az elemzés további részében diagramok mutatják a válaszokat és azok arányszámait, amelyből következtetéseket vonhatunk le. Az összeállított kérdőív tematikája a kapcsolatfelvétel módjától, nehézségeitől egészen a sorsdöntő pályaválasztásig, vagy akár az iskolaelhagyás esetéig terjedt ki fókuszálva a hátrányos helyzetre az alábbiak szerint:

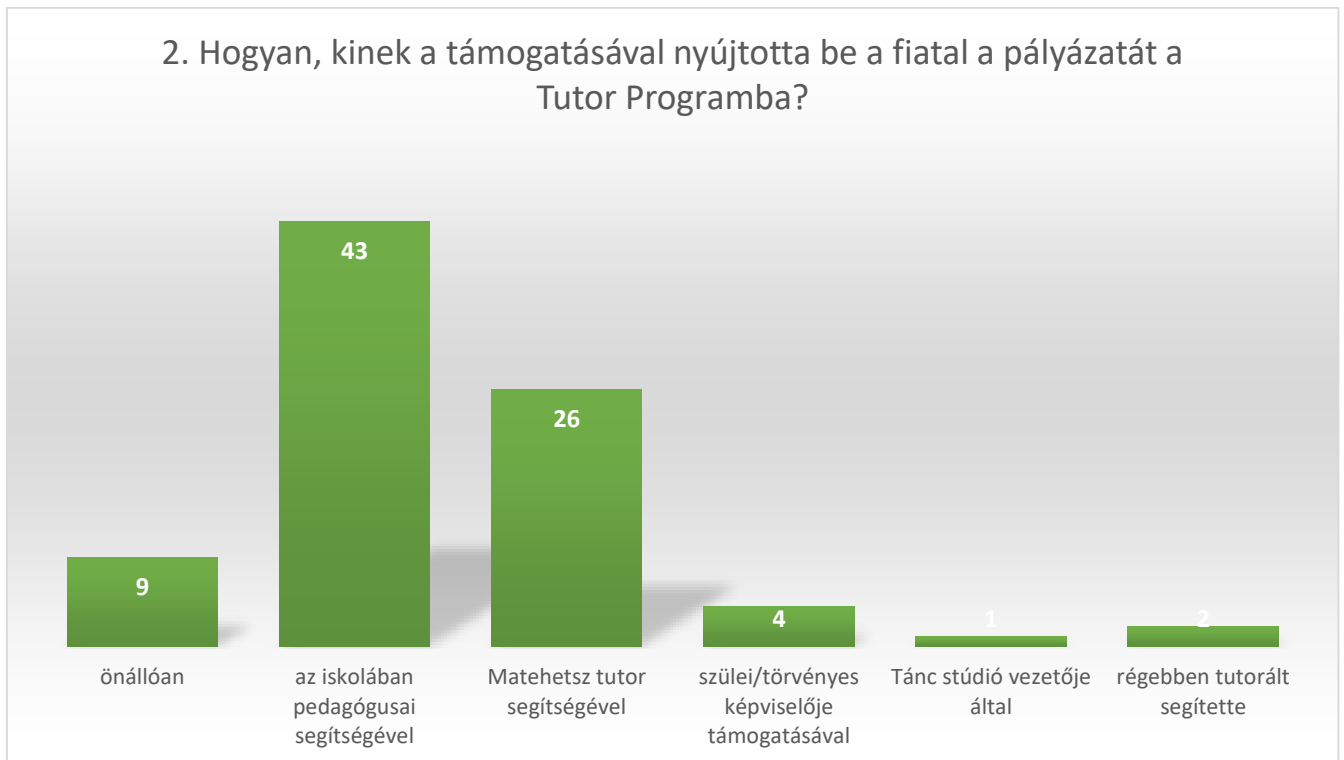
1. Hogyan értesült a fiatal a Tutor Programról?
2. Hogyan, kinek a támogatásával nyújtotta be a fiatal a pályázatát a Tutor Programba?
3. Nehézséget okozott-e a program során a hátrányos helyzetű fiatalok szüleivel/törvényes képviselőivel való kapcsolatfelvétel?
4. Nehézséget okozott-e a fiatallal történő kapcsolatfelvétel?
5. Milyen módon történt a kapcsolattartás a fiatallal?
6. A fiatal mennyire tudott beilleszkedni a tutorált csoportba?
7. Milyen, a program nyújtotta lehetőségek jelentették a legnagyobb támogatást a fiatalnak?
8. Mennyire volt lehetősége a fiatalnak a csoportfoglalkozásokon/önismereti hétvégéken/táborokban való részvételre?
9. Mi jelentette a tutornak a legnagyobb kihívást egy hátrányos helyzetű fiatal tutorálásában?
10. Milyen támogatásra lenne leginkább szüksége egy tutornak a hátrányos helyzetű fiatalok tehetségtámogató tevékenységében?
11. Milyen támogatásra lenne leginkább szüksége egy hátrányos helyzetű tutoráltkak?
12. Volt-e olyan eset, amikor iskolaváltással vagy iskolaválasztással (pályaválasztás) kapcsolatban tutorként javaslatot tettél?
13. Volt-e olyan eset a tutorált fiatallal, amikor az iskolaelhagyást megakadályoztad tutorként?

A felmérésre 87 kitöltött kérdőív érkezett, a kiértékelés a hátrányos helyzetű térségekben dolgozó tutorok körében végzett adatfelvételtől ad jellemző metszetet. A kérdésekre adott válaszokat, valamint a hátrányos helyzetű családokra és tehetség ígéretekre vetített elemzési adatokat az alábbi diagramok szemléltetik.

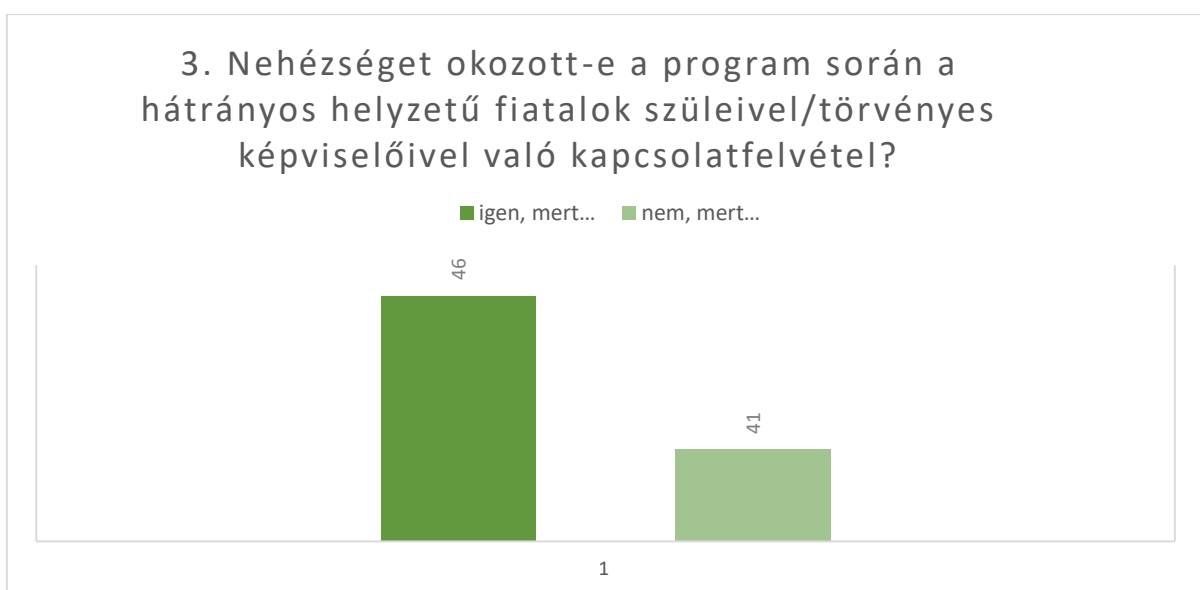
VI./1. diagram

A Tutor Programról a fiatalok elsősorban az iskolai pedagógusoktól, és a terepen dolgozó tapasztalt Matehetsz tutorok által értesültek. Mint ahogy a korábbiakban is jeleztük, ebben az életszakaszban a felnőttek figyelve elengedhetetlen ahhoz, hogy a fiatal az őt érintő lehetőségekről tudjon. Mivel ezt a válaszok alapján kizárólag az intézményrendszerrel, vagy a közvetlenül érintett szakembertől kapták, vélelmezhető, hogy a szülői háttér nem, vagy nem ezen a területen támogató, vagy eléggé felkészült ahhoz, hogy gyermeke számára a felmerülő lehetőségeket ismerje, kihasználja.

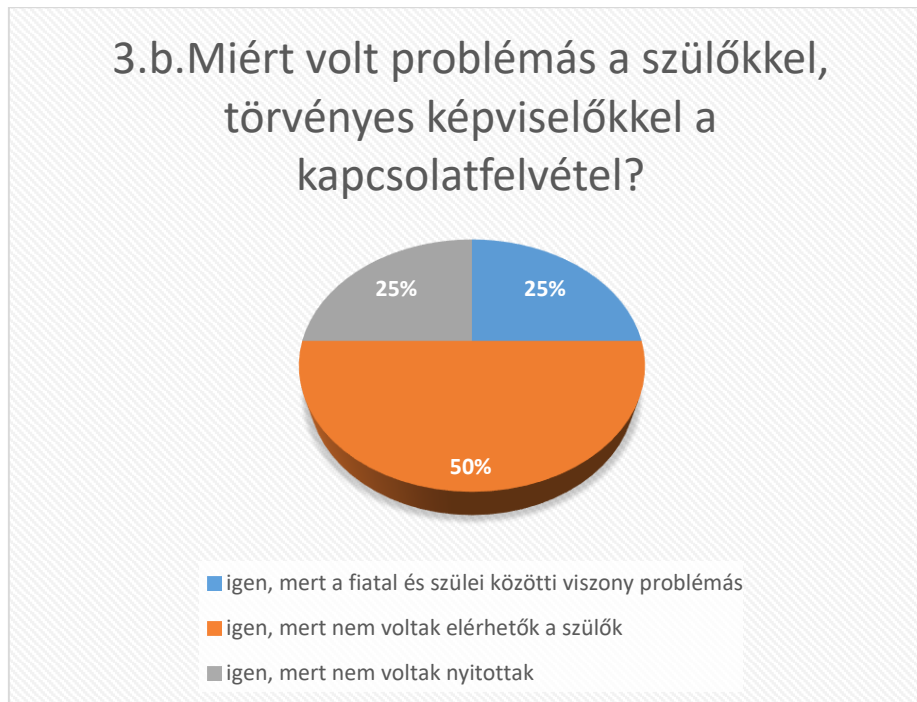
VI./2. diagram

Azért, hogy a lehetőséggel éljen is, a felnőtt szakemberek tovább kísérik a fiatalot az úton, és ösztönzik, segítik az előre vivő tettekben is, például az egyedi pályázás menetében. A kérdőívet kitöltők 9 olyan esetről számoltak be (10,3%), amikor a fiatal önállóan pályázott, egyéb esetekben együttműködéssel jött létre a pályázat beadása. Látható az arányszámok alapján, hogy a szülők támogatása ebben a már konkretizált esetben sem mérvadó.

VI./3. a. diagram

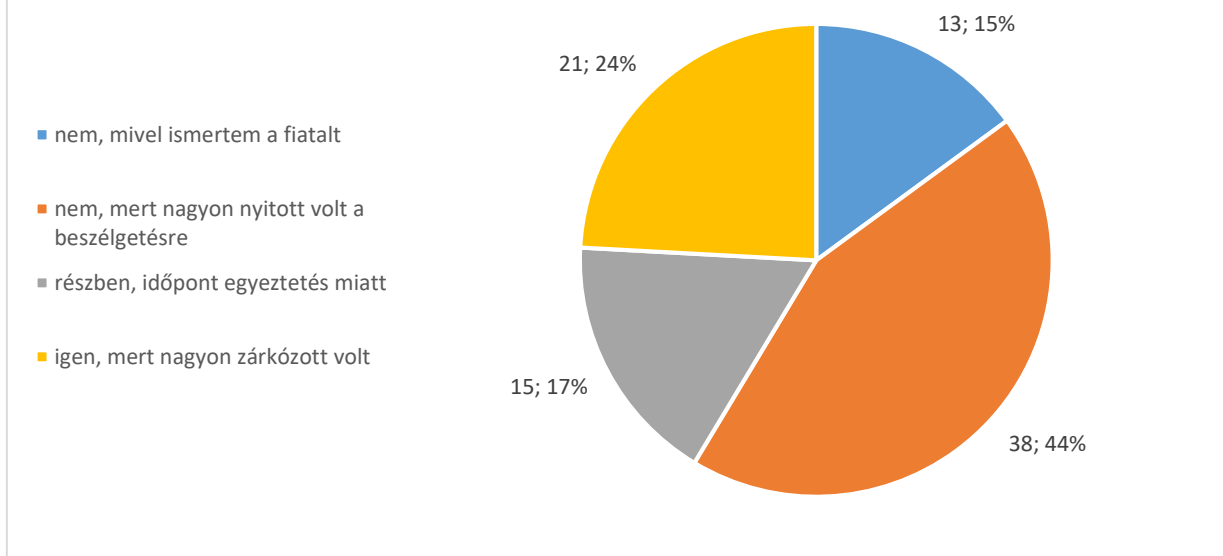
A válaszok alapján 46 tanuló (több mint a tanulók fele) esetében „problémás” volt a kapcsolatfelvétel a szülőkkel. Ahol problémát jelentett a kapcsolatfelvétel, ott a legnagyobb nehézség az volt, hogy nem voltak elérhetőek a szülők (50%). További nehézséget az okozott, hogy nem voltak nyitottak a gyermeküket érintő kérdésben (25%); valamint további gátló tényező az volt, hogy a szülő és a gyermek között volt problémás a viszony (25%).

VI/3. b. diagram

A tehetségsegítés egyik alapköve a tehetséges gyermek környezetének bevonása. Vélelmezhető, hogy a felmérésben résztvevők több mint fele esetében szükséges lenne olyan érzékenyítés, vagy műhely, program, amely a közvetlen családot, környezetet érinti, hogy támogatóbb legyen, amennyiben van ilyen. A jelen felmérésnek nem volt ugyan része, de a statisztika felmérések alapján látható, hogy sok esetben nem vérszerinti családban nőnek fel a hátrányos helyzetű tehetség ígéretesek, ami tovább nehezíti a szakemberek kapcsolatfelvételi és tehetségsegítő tevékenységét.

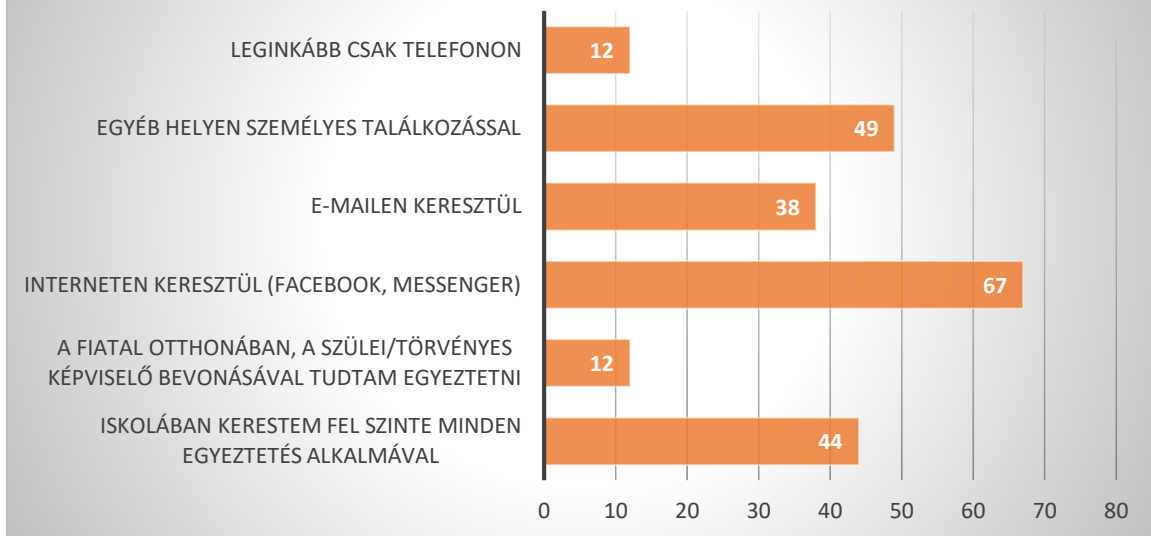
4. Nehézséget okozott-e a fiatallal történő kapcsolatfelvétel?

VI/.4. diagram

A bevont fiatalokkal sem zökkenőmentes elsősre a kapcsolatfelvétel, főként a hátrányos helyzetű gyerekek esetében. Sok esetben a fiatalokkal a kapcsolatfelvételt a zárkózottság (24%) befolyásolta, és bár 44%-ban nagyon nyitottak voltak a tehetséges fiatalok, a számukra ismeretlen helyszín, a napi időbeosztástól való eltérés problémája mellett számukra bizalmat ébresztő, ha olyan felnőttel lépnek kapcsolatba, akit korábban már ismertek. Fontos, hogy a tehetség ígéreteken kívül álljon olyan felnőtt, akiben megbíznak, véleményüket elfogadják, javaslataikat meghallgatják a sorsukat illetően.

5. Milyen módon történt a kapcsolattartás a fiatallal?

VI./5. diagram

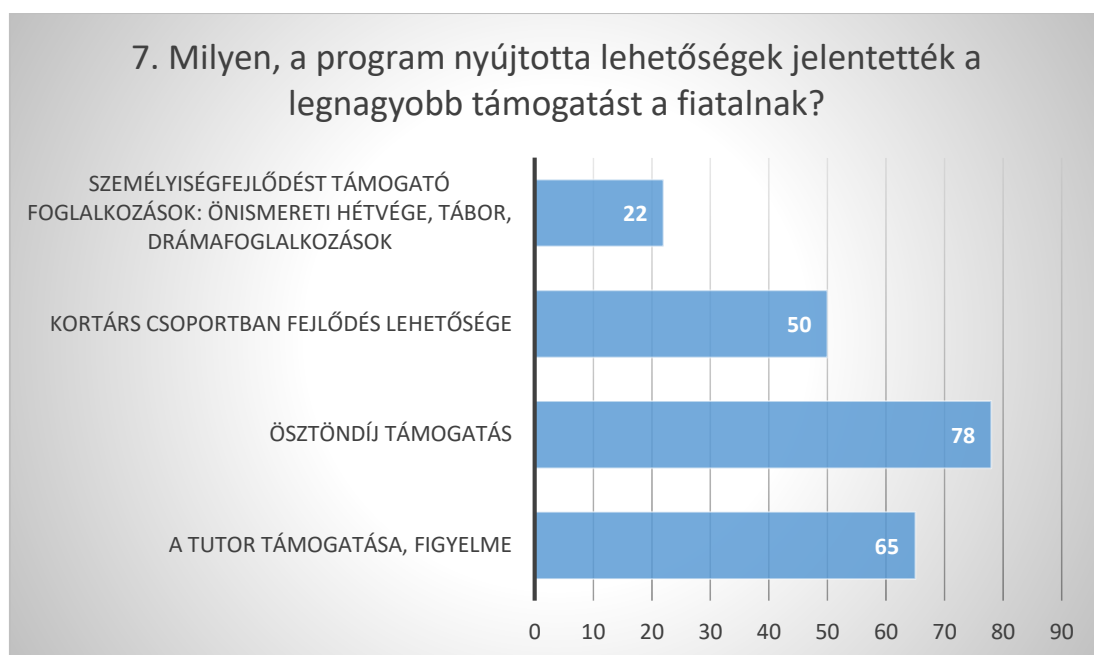
A válaszadók több választ is jelölhettek, és több csatornát is igénybe vettek a tutorok arra, hogy elérjék a fiatalokat. A kapcsolattartás legintenzívebb módjai a 21. század elvárásai mentén a személyes találkozás és az interneten keresztüli egyeztetés. Látható, hogy első sorban a pandémia hatására az internetes platformok megoldásai kerültek előtérbe, de a személyes találkozás valamilyen formája kiemelten fontos az egyedi fejlesztések kapcsán.

6. A fiatal mennyire tudott beilleszkedni a tutorált csoportba?

VI./6. diagram

A bevont gyerekek egy része (38%) sikeresen beilleszkedett a személyéhez kapcsolt fejlesztő csoportba, és közel ugyanennyien (32%) tutori segítséggel tudtak kortársaik közé bevonódni. A tutori segítség ellenére is előfordul, hogy egyáltalán nem integrálódik a tehetséges fiatal a csoportba, ez nagyjából az egyéni problémával küzdő, valamint a hátrányos helyzetű gyerekek közel 30%-os csoportja. Ezért elsősorban a szocializációs különbségek, a szokásostól eltérő élethelyzet és helyszín okolható.

VI./7. diagram

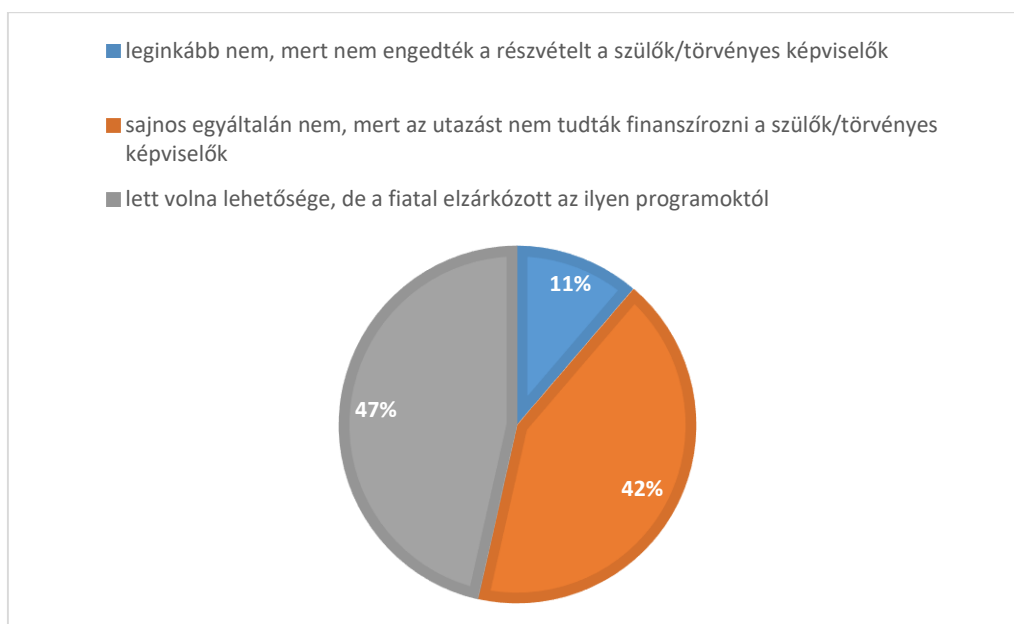
A Tutor Program visszacsatolásai során általánosságban is jellemzően kiemelkedő, hogy az ösztöndíj nagy érték a fiatalok számára tehetségük fejlesztésével kapcsolatos kitűzött céljaik eléréséhez. A hátrányos helyzetű térségek tehetségei számára különösen fontos összetevő az előre lépéshez az anyagi és erkölcsi elismerés is. Nagyon szembetűnő, hogy a legkevesebb jelölést a személyiségfejlődést támogató foglalkozások kapták ebben a kérdésben. A megkérdezettek közül sok esetben a hátrányos helyzet miatt nem tudtak részt venni fejlesztéseken, tehetséggondozó programokon, pedig szükségük és igényük is lett volna rá.

8. Mennyire volt lehetősége a fiatalnak a csoportfoglalkozásokon/önismereti hétvégéken/táborokban való részvételre?

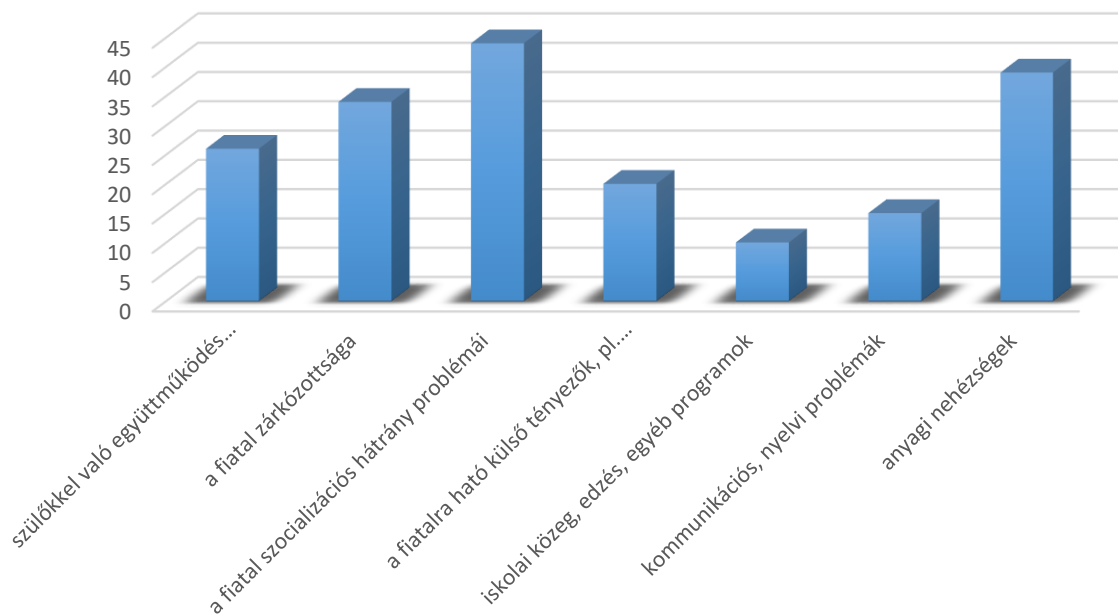
VI./8. a. diagram – A 82% „nem csatlakozás” okait a 8/b diagram ábrázolja.

42%-ban a helyszínre való eljutás finanszírozása okozza az egyik legnagyobb gondot. Ha van is szándék a részvételre, nyitottság, akkor ez akadályozza leginkább, hogy a tehetséges fiatal a kutatásban résztvevő régióból részesül-e a tehetségfejlesztő foglalkozásban. Amikor pedig a lehetőség adott, pszichés gátak, blokkok hiúsítják meg a találkozást, a hátrányos helyzetű fiatalok 47%-ban elzárkózást mutattak, vagy mert önmaguk is képtelenek megnyílni, szocializálódni, bevonódni, vagy mert nincs meg a támogató közeg, nem engedik részt venni (11%).

VI./8. b. diagram - A „nem csatlakozás” okai és azok megoszlása.

9. Mi jelentette a tutornak a legnagyobb kihívást egy hátrányos helyzetű fiatal tutorálásában?

VI./9. diagram

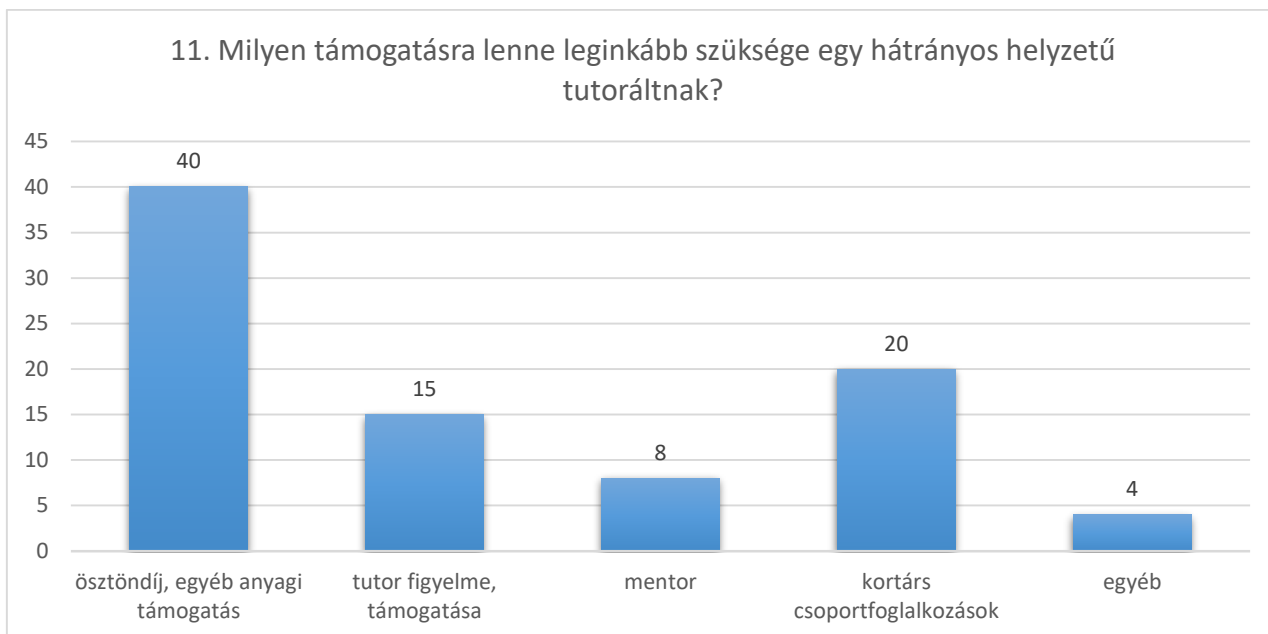
A megkérdezettek szerint a legnagyobb kihívást a szocializációs hátrány problémái jelentették, ezt követik az anyagi nehézségek, majd a harmadik helyen - az akár az előző kettőből fakadó - zárkózottság kapott helyet, mint a tutorok számára legnagyobb kihívást jelentő tényező. A diagram alapján látható, hogy majdnem minden tényező együttesen is hátráltatta a tehetségsegítés folyamatát, gátolta a közös munka előrehaladását. Mégis kiemelkedőek azok a gátak, amelyek a gyerekek élethelyzetéből adódnak.

A Matehetsz 2020 évi közvéleménykutatása is megerősítette azokat a válaszokat, amelyek a tutorok kérdőíves felmérése során is felmerültek: kiemelten befolyásoló a tehetségtámogatás során a családok jövedelmi helyzete, az anyagi nehézségek kezelése, a területi vagy regionális lemaradás, és ezáltal a zárkózottság, a szocializációs problémák felmerülése. Az iskolán kívüli tehetséggondozás indokoltságát alátámasztja az a tény is, hogy az iskolai hétköznapi közeg, valamint az egyéb külön tevékenységek nem igen befolyásolják a fiatal tehetséggondozását a megkérdezett tutorok szerint.

VI./10. diagram

A tutorok szívesen fogadnának olyan, a Matehetsz által biztosított képzést és mentális felkészítést a hátrányos helyzetű fiatalok tehetséggondozására, amely alkalmazásával még inkább hatással lehetnek a speciális esetekre is. A Matehetsz által a Tutor Programban foglalkoztatott tutorok erős beválogatási folyamaton, majd ezt követően folyamatos szakmai továbbképzésen esnek át. Ennek ellenére úgy értékelték, hogy a hátrányos helyzetű gyerekek tutorálása, fejlesztése, támogatása olyan kiemelt és speciális ismereteket követelő feladat, amelyhez további mentális felkészítés, és továbbképzés is szükséges. Emellett olyan tehetségterületi közvetlen mentor bevonását javasolják, akik a tematikus tehetségterület szerinti egyedi fejlesztési lehetőségeket is biztosítanák a hátrányos helyzetű tehetséges gyermekeknek (34,5% tehetségterületi mentor ajánlását tartják szükségesnek a sikerek elérése érdekében) nem elvetendő javaslat, hogy szociopedagógus és fejlesztő pedagógus bevonását is javasolják a tutorok annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű gyerekek egyedi támogatása a gyenge oldal, vagy éppen a szocializációs problémák kezelése által is megoldottá váljon. A Tutor + program tervezési keretében mindenképpen hangsúlyt szükséges fektetni mind a mentorok, mind egyéb fejlesztő szakemberek bevonására is a tehetségsegítés során.

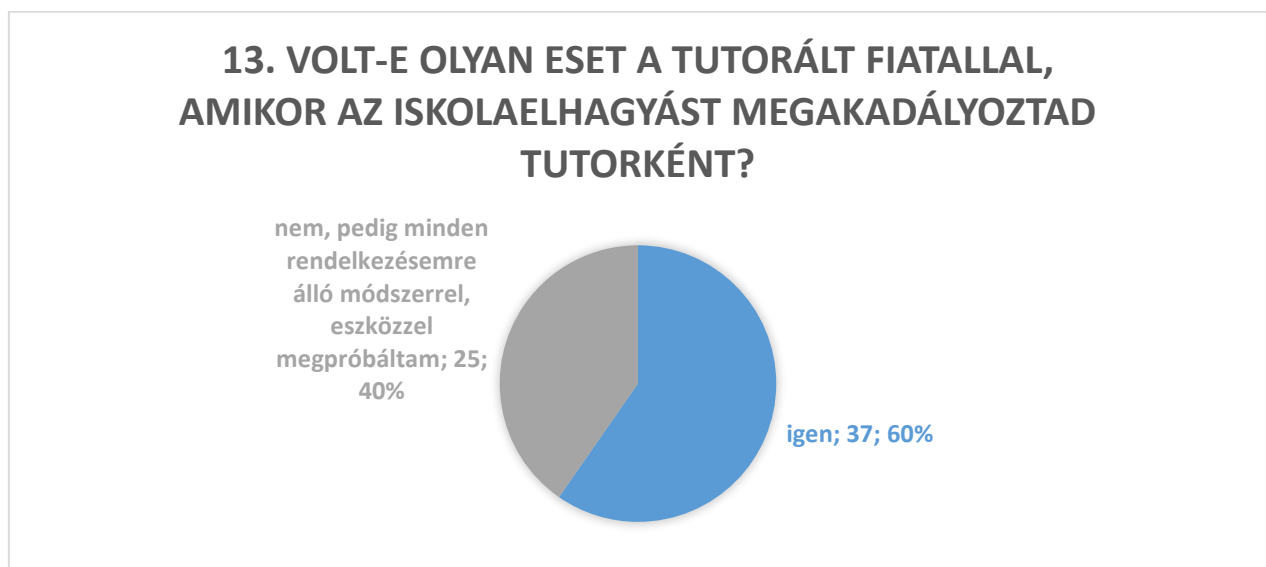
VI./11. diagram

A megfelelő anyagi körülmények hiányában sok lehetőség kimaradhat a tutoráltak életéből, így az anyagi támogatás szükségességét jelezte a kitöltők 46%-a. Az elemzést érintő régiókban első helyre került anyagi támogatás sok esetben ösztöndíj formájában realizálódhat, közvetlenül a tehetséges fiatal igényeinek kielégítésére. Az ösztöndíjkból a tanulást, fejlődést segítő alapfelszerelések beszerzése is nagy előrelépést jelenthet a tehetséges gyermekek számára. Kiemelkedő igény még a válaszadók részéről a szakember, azaz a tutor személyének közvetlen egyedi biztosítása, valamint a kapcsolódó kortárs csoportos foglalkozások, táborok, programok is.

VI./12. diagram

A kutatás által érintett régiókban a tehetséggondozás fontossága mellett még a „tehetségmentés” is nagy szerepet kap. Az alábbi két témakör kapcsán látható, hogy a tutor szerepe arra is kiterjedt, hogy a tehetséget a megfelelő közegbe irányítsa. A tutorok az általuk tutorált gyerekeket 75%-ban segítették az iskolaválasztásban, pályaválasztásban, továbbá hatással voltak az évközbeni iskolaváltásra is. A megfelelő intézmény megtalálása, amely a tehetségterületi támogatást is képes nyújtani, valamint emellett figyelemmel van a korai iskolaelhagyás tényére is, mindenképpen felnőtt támogatással lehetséges. A tematikus tehetségterületi előrelépés, és a környezeti háttér biztosítása nagyon fontos annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű tehetséges tanulók bent maradjanak a köznevelés, vagy a szakképzés intézményrendszerében, biztosítva ezzel a lemorzsolódás, valamint a szakképzetlenség és végzettség nélküli iskolaelhagyás számának csökkentését.

VI./13. diagram

A legmeghatározóbb és egyben legmeghatóbb eredmény, hogy a Tutor Program segítő, támogató jelenléte miatt a hátrányos helyzetű térségekben az iskolaelhagyás megakadályozása is meghatározó arányban sikerrel – 60%-ban – megvalósult, számottevően csökkentve ezzel az elkallódó tehetségek számát.

Összegzés:

A Tutor Programban résztvevő tehetségsegítő szakemberek többéves tapasztalatával a „tehetségmentés” még tovább fokozható, még több fiatal sorsa, jövője válhat jobbá azáltal, hogy tehetsége felfedezése és gondozása mellett a kibontakoztatás sem marad el olyan külső tényező miatt, mint akár a térség, vagy régió hátrányos helyzete, a család anyagi háttere és elmaradó támogató környezete.

A MATEHETSZ programjaival a tehetségük kibontakozásához a hátrányos helyzetű térségekben élő tehetséges fiatalok szakmai segítség formájában támogató háttérrel rendelkeznek, lehetőséget arra, hogy elérjék céljukat, hogy egy minőségibb életszakasz felé haladjanak akkor is, ha életkorukból és élethelyzetükből adódóan a kulcs ehhez mindössze a tehetségük.

Az elemző kutatásban feltett és megválaszolt kérdések alapján összességében elmondható, hogy az együttműködés a kulcsszó minden kérdésben. Együttműködés annak érdekében, hogy a tehetséget megtaláljuk, hogy el ne kallódjon, sőt olyan pályára kerüljön segítő szakemberek támogatásával, mely során nem hagyja el tehetségterületét, és így a fiatal érezze magát a magyar társadalom hasznos résztvevőjének.

VII. MELLÉKLET- Kérdőív a VI. pontban tárgyalt elemzéshez:

1. Hogyan értesült a fiatal a Tutor Programról?

- a) az iskolájában az osztályfőnöke/pedagógusa által
- b) Matehetsz tutorok által
- c) iskolatársaitól
- d) a tehetseg.hu weboldaltól
- e) egyéb:

2. Hogyan, kinek a támogatásával nyújtotta be a fiatal a pályázatát a Tutor Programba?

- a) az iskolában pedagógusai segítségével
- b) Matehetsz tutor segítségével
- c) önállóan
- d) szülei/törvényes képviselője támogatásával
- e) egyéb:

3. Nehézséget okozott-e a program során a hátrányos helyzetű fiatalok szüleivel/törvényes képviselőivel való kapcsolatfelvétel?

- a) igen, mert nem voltak elérhetők a szülők
- b) igen, mert nem voltak nyitottak
- c) nem, mert ismertem a fiatal szüleit/tanárait
- d) igen, mert a fiatal és szülei közötti viszony problémás
- e) részben, nem gördítettek akadályt, de nem is voltak együttműködők
- f) nem

4. Nehézséget okozott-e a fiatallal történő kapcsolatfelvétel?

- a) nem, mivel ismertem a fiatalt
- b) nem, mert nagyon nyitott volt a beszélgetésre
- c) igen, mert nagyon zárkózott volt
- d) részben, időpont egyeztetés miatt

5. Milyen módon történt a kapcsolattartás a fiatallal?

- a) iskolában kerestem fel szinte minden egyeztetés alkalmával
- b) a fiatal otthonában, a szülei/törvényes képviselő bevonásával tudtam egyeztetni
- c) interneten keresztül (Facebook, Messenger)
- d) e-mailen keresztül
- e) egyéb helyen személyes találkozással
- f) leginkább csak telefonon

6. A fiatal mennyire tudott beilleszkedni a tutorált csoportba?

- a) könnyen beilleszkedett, nem volt gond.
- b) a tutornak segíteni kellett a beilleszkedési folyamatban
- c) egyáltalán nem tudott integrálódni a csoportba
- d) részben okozott nehézséget korkülönbség, szocializációs probléma, helyszín, vagy időpont miatt (választós legyen, ha lehet)

7. Milyen, a program nyújtotta lehetőségek jelentették a legnagyobb támogatást a fiatalnak? LEHET TÖBBET IS JELÖLNI?

- a) a tutor támogatása, figyelme
- b) ösztöndíj támogatás
- c) kortárs csoportban fejlődés lehetősége
- d) személyiségfejlődést támogató foglalkozások: önismereti hétvége, tábor, drámafoglalkozások
- e) egyéb:

8. Mennyire volt lehetősége a fiatalnak a csoportfoglalkozásokon/önismereti hétvégéken/táborokban való részvételre?

- a) sajnos egyáltalán nem, mert az utazást nem tudták finanszírozni a szülők/törvényes képviselők
- b) leginkább nem, mert nem engedték a részvételt a szülők/törvényes képviselők
- c) lett volna lehetősége, de a fiatal elzárkózott az ilyen programoktól
- d) online tudott csatlakozni

9. Mi jelentette a tutornak a legnagyobb kihívást egy hátrányos helyzetű fiatal tutorálásában?

- a) szülőkkal való együttműködés nehézsége
- b) a fiatal zárkózottsága
- c) a fiatal szocializációs hátrány problémái
- d) a fiatalra ható külső tényezők, pl. kortársak, testvér, stb.
- e) Iskolai közeg, edzés, egyéb programok
- f) kommunikációs, nyelvi problémák
- g) anyagi nehézségek
- h) egyéb:

10. Milyen támogatásra lenne szüksége egy tutornak a hátrányos helyzetű fiatalok tehetség támogató tevékenységében?

- a) szociális munkás együttműködése
- b) a MATEHSZ által biztosított képzés és mentális felkészítés a hátrányos helyzetű fiatalok tehetséggondozásával kapcsolatosan
- c) fejlesztő pedagógus, szociopedagógus segítsége
- d) tehetségterületi mentor támogatása
- e) szupervízió lehetősége

11. Milyen támogatásra lenne szüksége egy hátrányos helyzetű tutorálnak?

- a) ösztöndíj, egyéb anyagi támogatás
- b) tutor figyelme, támogatása
- c) mentor
- d) kortárs csoportfoglalkozások (önismeret, kommunikáció, együttműködés témában)
- e) egyéb:

12. Volt-e olyan eset, amikor iskolaváltással vagy iskolaválasztással (pályaválasztás) kapcsolatban Tutorként javaslatot tett?

- a) igen, iskolaváltással kapcsolatban, és létrejött.

- b) igen, iskolaváltással kapcsolatban, de nem jött létre, a hátrányos helyzet miatt.
- c) igen, iskolaválasztással kapcsolatban, és létrejött.
- d) igen, iskolaválasztással kapcsolatban, de nem jött létre, a hátrányos helyzet miatt.
- e) nem volt szükség tanácsadásra ebben a témakörben.

További részletek, háttéranyagok:

- <https://tehetseg.hu/>
- <https://tehetseg.hu/tehetsegek-magyarorszaga>
- <https://tehetseg.hu/kutatasok>
- <https://tehetseg.hu/mit-gondolunk-tehetsegrol-az-orszagos-kozvelemeny-kutatas-eredmenyei>
- <https://tehetseg.hu/tutorhalozat>
- <https://tehetseg.hu/mentor-program>
- <https://tehetseg.hu/tehetsegpontok-es-tehetsegsegito-tanacsok>
- https://tehetseg.hu/sites/default/files/tehetsegek_magyarorszaga_projekt_dokumentumai/osztondij_palyazati_szabalyzat_vegleges.pdf
- Papíralapú kutatási eredmények: Matehetsz Tehetségház, 1118 Budapest, Budaörsi út 119/B;
<https://tehetseg.hu/kapcsolat>